

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเกิดมาเป็นคนนะ เกิดมาเป็นคนปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ สิ่งมีชีวิตทุกชีวิต ปรารถนาความสุข แต่ความสุขของใคร? ความสุขของเขา เขาได้เสพสุขของเขา เขาว่าสิ่งนั้นเป็นความสุขของเขา เราทำหน้าที่การงาน เวลากรรมกรเขาบอกว่าสองมือนี้สร้างโลก การสร้างโลกสร้างจากมือใช่ไหม? ใช่ แต่มือนี้สร้างก็ได้ ทำลายก็ได้ สิ่งที่ทำลายมันมาจากไหนล่ะ? สิ่งที่ทำลายมาจากความน้อยเนื้อต่ำใจของความรู้สึกนึกคิด ถ้าความรู้สึกนึกคิดแล้วคิดสิ่งใดจะทำตามความรู้สึกนึกคิดอันนั้น

ความรู้สึกนึกคิดของเรา เห็นไหม นี่โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ คำว่าโลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ เพราะโลกนี้เป็นอนิจจัง มันเปลี่ยนแปลงสภาพของมันอยู่ตลอดเวลา คนที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คนที่เข้าใจเขาทำของเขาสิ่งใดเขาทำค้ำหน้าไว้เลย ว่าถ้ามันจะแปรสภาพสิ่งใด เขาต้องการสิ่งนั้นเพื่อการดำรงชีวิต เพื่อความสะดวกสบายของเรา ถ้าความสะดวกสบายของเราสองมือนี้สร้างโลก สองมือนี้สร้างชีวิตนะ นี่เรามีชีวิตมา เราประสบความสำเร็จมา เพราะเราได้ทำมาหากินมา เราก็ใช้มือใช้สมองเราทำงาน ถ้าทำงานสิ่งนี้มา เห็นไหม นี่งานทางโลก

ที่นี้งานทางโลก บางคนพยายามทำตามความตั้งใจของเขา นี่มันมีอำนาจวาสนาบารมีของคนเข้ามาเจือ แข่งอำนาจวาสนาแข่งกันไม่ได้ แข่งอำนาจวาสนากัน เพราะอำนาจวาสนามันได้สร้างสมกันมา สิ่งที่เราทำมามันต้องมีที่ไปที่ไป ถ้าไม่มีที่ไปที่ไปนี่สิ่งนี้มันจะลอยมาจากไหน? เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมานะ สัจธรรมในหัวใจมันก็มีที่ไปที่ไป สิ่งที่เป็นวัตถุที่เราเห็นได้จับต้องได้ มันมีที่ไปที่ไปเรายังรู้ไม่ได้ แต่สิ่งที่มีอยู่คือจิตที่มันเวียนตายเวียนเกิดมันก็มีที่ไปที่ไปของมันเหมือนกัน

ถ้ามันมีที่ไปที่ไปของมัน เห็นไหม นี่คนที่สร้างคุณงามความดีมาคิดแต่เรื่องดี ๆ นะ คิดแต่เรื่องดี ๆ คิดเรื่องต่ำทรามไม่ได้ คนที่คิดทำบาปอกุศลมา ชีวิตนี้ก็ลำบากแสนเข็ญอยู่แล้ว แต่เวลา

คิดก็คิดแต่เรื่องน้อยเนื้อต่ำใจ โลกนี้พร้อมอยู่เป็นนิจ นี่เรื่องของวัตถุนะ แต่หัวใจมันพร้อมอยู่ หัวใจมันไม่เต็มมันมีความทุกข์ยาก ทุกข์ยากมันเกิดที่นี้ไง เวลาเรามองกันด้วยวัตถุ ดูที่เราเห็นทุกคน ถ้าสมประกอบทุกอย่างเราเท่ากัน แต่คนเราถ้ามันไม่สมประกอบล่ะ? นี่เราเห็นด้วยวัตถุเห็นไหม

แต่ถ้าจิตใจล่ะ? จิตใจของคน คนที่คิดดีๆ นี่เราเห็นหน้ากัน แต่เราไม่รู้ว่าเขาคิดสิ่งใดในหัวใจของเขา แต่มันคิดสิ่งใดในหัวใจของเขา นี่ศีลธรรมจริยธรรมกล่อมเกลากล่อมเกลาสั่งนี้ให้เป็นคนดีๆ ใจ เราต้องการสังคมที่ดี เราต้องการสังคมที่มีความเอื้อเพื่อเอื้อเผื่อต่อกัน เราก็อยากเอื้อเพื่อเอื้อเผื่อต่อกัน แต่คนเขาก็ไม่กล้าทำ เพราะคนเขาทำไปแล้วเขาคิดว่าเขาจะโดนหลอกหรือเปล่า คนไม่แน่ใจไม่กล้าทำ แต่ถ้าเรามีศีลธรรม เราฝึกหัดของเรา ถ้าฝึกหัดของเราจนเรามีจิตใจมั่นคง เราทำของเราที่จบ

เราทำของเราแล้ว เราทำคุณงามความดีของเราแล้วใครจะติฉินนินทาอย่างใดนี่เรื่องของเขา ใครจะเห็นดีเห็นงามกับเรา ไม่เห็นดีเห็นงามกับเรานั้นมันเรื่องของเขา ถ้าเรื่องของเขานะ แต่คนทำใจได้ขนาดนี้มันทำใจได้ยากใจ กว่าจะทำใจได้ขนาดนี้มันต้องฝึกฝนมาพอสมควร ได้สร้างสมบุญญาธิการมา คนที่สร้างสมบุญญาธิการมา เขาเสียสละสิ่งใด เขาทำสิ่งใดเขาทำด้วยความปกติของเขา เขาไม่รู้สักสิ่งใดที่จะเป็นความบกพร่องของเขา แต่คนที่มันตระหนี่ถี่เหนียวคนที่เห็นแก่ตัว จะทำสิ่งใดไปคิดแล้วคิดอีก คิดแล้วคิดเล่าของเขา

สิ่งที่คิดแล้วคิดเล่า นี่คำว่าคิดแล้วเราว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับเรา สองมือสร้างโลกนะ แต่หัวใจที่มันจะสร้างความสมประกอบในใจของเรามันหามาจากไหนล่ะ? ถ้าความสมประกอบในหัวใจของเรานะ สิ่งข้างนอกมันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยๆ มันไม่ใช่สมบัติแท้ของเราหรอกมันเป็นเครื่องอาศัยดำรงชีวิตนี้เท่านั้นแหละ สมบัติแท้ของเราคือบุญกุศล คือกรรมดีกรรมชั่วของเรา

ถ้ากรรมดีกรรมชั่วของเรา เวลาทำสิ่งนี้ขึ้นมามันเป็นประโยชน์กับเรา เห็นไหม ถ้าใจมันอิมเต็ม ใจมันไม่พร้อมอยู่ มันสมบูรณ์ของมันตลอดเวลา คนที่สมบูรณ์แล้วมันไม่ต้องการสิ่งใดมาเพิ่มเติมสิ่งนั้นในหัวใจเลย แต่คนที่พร้อมอยู่ๆ พร้อมอยู่เพราะเหตุไฉนล่ะ? พร้อมอยู่เพราะว่ากิเลสตัดหาความทะยานอยากมันทำให้พร้อม เวลากิเลสตัดหาความทะยานอยาก นี่ในธรรมเขาบอกว่าสั้นฝั่งๆ มันสั้นอยู่ตลอดเวลา มันสั้นทำไม? มันสั้นมันทำลายเขาไปหมดใจ

แต่ถ้ามันล้น มันทำลาย นี่ค้นหาความทะยานอยากเวลามันล้นฝั่ง แต่ถ้ามันพร่องอยู่ของ มัน มันพร่องเพราะมันน้อยเนื้อต่ำใจใจ มันพร่องเพราะมันไม่มีสิ่งใดเติมเต็มมันไง ถ้ามันพร่อง ไม่มีสิ่งใดเติมเต็มมัน เอาอะไรไปเติมเต็มมันล่ะ? นี่เวลาเขาจะถมที่ของเขา เขาต้องมีดิน มีวัตถุ ไปถมให้มันเต็มขึ้นมา แล้วหัวใจของเราที่มันพร่องอยู่เอาอะไรไปถมมันล่ะ? นี่มันถมไม่เต็ม ถมไม่เต็มเพราะว่าหัวใจของคนถ้ามันเรียกร้องแล้วมันไม่มีวันเต็ม แต่ถ้าคนหัวใจที่เขามีสำนึกของเขา ถ้าสำนึกของเขามันเต็มตรงนี้ไง เต็มที่เขามีความสำนึกของเขา เขารู้ตัวของเขา เขาแก้ไขตัวของเขาได้ แต่ถ้าคนมันพร่องอยู่ มันต้องการอยู่ เรียกร้องอยู่ นี่ถมไม่เต็ม ถ้าถมไม่เต็มเราฝึกหัดของเรา นี่ธรรมชาติเต็มอย่างนี้ ถ้ามีสติปัญญาของเรา

นี่เราเสียดสละของเราเพื่อประโยชน์กับเรานะ สิ่งที่เราเสียดสละออกไป ทางวัตถุเราเห็นว่า เราเสียดสละออกไป แต่สิ่งที่ได้มามันมีคุณค่าเหนือกว่านั้นมาก เห็นไหม สองมือสร้างโลก แต่สติปัญญามันจะสร้างหัวใจของเรา มันจะหาความสุขของเรา มนุษย์เกิดมาปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ อยากห่างไกลความทุกข์ทุกอย่างเลย แล้วความทุกข์ที่ห่างไกลทำไมมันแนบอยู่กับใจเราล่ะ? สิ่งที่ยากห่างไกลทำไมมันแนบอยู่กับใจเราล่ะ? เพราะใจมันเรียกร้อง แต่เราเสียดสละออกไปมันไม่ยอมๆ แต่ถ้าเสียดสละออกไป ฝึกหัดมันๆ จะถมมันเต็มขึ้นมาไง

ถ้าถมมันเต็มขึ้นมา สิ่งที่เสียดสละออกไปนะ ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา เห็นไหม นี่สิ่งที่ว่า เป็นทิพย์ๆ ถ้าความอบอุ่น ความคิดที่มันพอใจ มันมีความพอใจมาก เวลาเราเข้าใจสิ่งใดผิด เขาบอกสิ่งใดเราเข้าใจผิดนะ เราจะร้อนใจมาก แต่พอเราเข้าใจว่าสิ่งนั้นเราเข้าใจผิด นี่ความร้อนใจ นั้นมันจะหายไปทันที

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราคิดว่าสิ่งที่เป็นของเราๆ เห็นไหม เราคิดว่ายึดมันๆ ของเรา สิ่งนี้ มันฝังใจเรา แต่เราเสียดสละไปด้วยความรู้ตึกนึกคิดของเรา ความรู้ตึกนึกคิดคือเจตนา ถ้าเจตนา มันคิด มันมีเจตนาของมัน มันจะเสียดสละสิ่งนี้ออกไปได้ ถ้าเสียดสละสิ่งนี้ออกไปได้ นี่เสียดสละทาน สิ่งนั้นเป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุเพราะเหตุใดล่ะ? เพราะหัวใจมีคุณค่ามากกว่านั้นไง หัวใจมีคุณค่าสูงส่งกว่านั้นไง หัวใจสละสิ่งนี้ไปแล้วมันภูมิใจไง มันพอใจไง

นี่มันเต็มเพราะตรงนี้ไง ถ้ามันเต็มมันเสียดสละของมัน เสียดสละออกมาเพราะฝึกหัดใจของเรา ฝึกหัดใจของเรา ถ้าฝึกหัดใจของเรา นี่สิ่งนี้เวลาเสียดสละแล้ว เสียดสละคนทำบุญใหม่ๆ

ทำบุญแล้วจะมีความสุขมาก แต่ทำไปแล้วมันปกติ มันปกติ เห็นไหม นี่มันปกติมันเป็นเพราะเหตุไฉน? เพราะมันคุ้นชิน มันคุ้นชินกับสิ่งนี้ๆ

นี่ความดีและความชั่ว เวลามันมีความทุกข์ความยากขึ้นมามันบีบคั้นใจมาก็มีแต่ความทุกข์ความยากทั้งนั้นแหละ เวลามันเป็นบุญกุศลขึ้นมา เราคิดสิ่งที่ดีแล้ว สิ่งที่ดีแล้วมันก็จิตใจของมัน แล้วทำอย่างไรให้มีรสชาติดีกขึ้นมา? ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เรากำหนดพุทโธ พุทโธ อานาปานสติ เวลาเราเสียดละสิ่งของขึ้นมา เราบอกว่าทำบุญกุศล เราเป็นคนทุกข์คนจน เราหาสิ่งนั้นมาทำบุญกุศลไม่ได้ แต่เวลาเราเสียดละ นี้อุโมทนาบุญกับเขา เราเสียดละหัวใจของเรา ความรู้สึกนึกคิดมันอึดเต็มขึ้นมา

พุทโธ พุทโธ การประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา สิ่งของมันขึ้นมา เราจะเสียดละความทุกข์ เสียดละความบีบคั้นน้ำใจ เสียดละความที่มันบีบคั้นใจ เสียดละความเครียดต่างๆ ถ้ามันแยกออกไปจากใจของเรา นี่สิ่งที่ทำมันเป็นนามธรรมแล้ว มันไม่ใช่วัตถุแล้ว ไม่ต้องลงทุนลงแรงแล้ว ไม่ต้องไปหาสิ่งใดมาเพื่อเสียดละเลย เสียดละความรู้สึกนึกคิดเรานี่แหละ ความที่มันเป็นโทษเป็นภัยกับเรานี่แหละ ถ้าเราเสียดละ แต่ถ้าเราไม่ฝึกฝนขึ้นมาเราจับต้นชนปลายไม่ได้ไง เห็นไหม คนเรามีกายกับใจ กายกับใจ เขาบอกกายกับใจ ใจมันอยู่ไหนล่ะ?

นี่สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ นามธรรมก็คิดเอา เวลาคิดเอา คิดเรื่องทุกข์มันคิดได้ คิดเรื่องสุขมันคิดไม่ได้ คิดเรื่องบุญกุศลมันคิดไม่ได้ คิดเรื่องมรรค ผล นิพพาน ยิ่งคิดไม่ได้ใหญ่เลย เพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้มันไม่เคยฝึกฝนให้ใจมันเป็นปัจเจกตั้ง มันเป็นสันตสิทธินะ โภจนา ถ้าเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตสิทธินะขึ้นมา ใจมันมีศรัทธา มีความเชื่อ มีความเชื่อมีการกระทำ พอมีการกระทำขึ้นมา กำหนดพุทโธ อานาปานสติขึ้นมา นี่ถ้ามันสงบเข้ามา เห็นไหม สิ่งที่สงบเข้ามา สิ่งที่ว่าผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ถ้าผู้ใดเห็นความสงบของใจตัว นี่พุทโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จิตมันสงบเข้ามา

ถ้ามันสงบเข้ามาได้ สิ่งที่มีคุณค่านะ สิ่งที่เป็นวัตถุ สิ่งที่มีค่า เราต้องลงทุนลงแรงขึ้นมากว่าจะได้แลกเปลี่ยนสิ่งนั้นมา นี่เพราะมันมีค่า แต่ค่ามันน้อย ความลงทุนลงแรงเราก็ลงได้น้อย เพราะเราใช้สิ่งที่ไปแลกเปลี่ยนเป็นจำนวนน้อย นี่สิ่งที่จะเป็นอริยทรัพย์ๆ งานของโลกเขาทำกันอย่างนั้น แต่ถ้าว่างานของธรรม งานของหัวใจมันจะลงทุนลงแรงอย่างไรล่ะ? เราจะจับต้นชน

ปลายอย่างไรล่ะ? ถ้ามันไม่มีการฝึกฝน ไม่มีการกระทำเลย ไม่มีศรัทธาความเชื่อแล้วคั่นคว้าเข้ามา มันจะเข้าไปสู่ใจได้อย่างไร?

แต่ถ้าเข้าไปสู่ใจแล้ว ของที่มีอยู่คือความรู้สึกนึกคิดในหัวใจ สิ่งที่มีค่าคือนามธรรม สิ่งที่มีค่าคือความรู้สึกของเรา ถ้าความรู้สึกของเรามันย้อนเข้าไปสู่ตัวมันเอง การที่ย้อนสู่ตัวมันเอง คุณก็ไปศึกษากับใครก็ได้แล้วแต่ พระออกธุดงค์ไปที่ไหนก็ได้แล้วแต่ ก็เพื่อเข้าไปค้นหาใจของตัวเอง ถ้าทำความเข้าใจของใจเข้ามาได้ ใจมันมีเกิดภวานามบัญญัติขึ้นมา มันเข้าไปชำระล้าง มันไปทำลาย นี่สำรวจความล้นฝั่งอันนี้ออก นี่เขาแสวงหาแสวงหากันอย่างไรนี้ แสวงหาสิ่งที่เป็นบุญกุศลในหัวใจนี้ไง

ถ้าสิ่งที่เป็นบุญกุศลในหัวใจ นี่สองมือมันสร้างโลก เห็นไหม สองมือสร้างโลก ถ้าเรามีสติปัญญา สองมือสร้างชีวิตของเรา แต่ถ้าเราฝึกหัดของเรา นี่มรรค ผล มรรคสิ่งที่กิริยาของใจ นี่ภวานามบัญญัติมันจะสร้างหัวใจของเราขึ้นมา ถ้าสร้างหัวใจของเราขึ้นมามันเป็นธรรมขึ้นมา เห็นไหม พอเป็นธรรมขึ้นมามันจะมีความสุข ความสุขอย่างนี้มันแปลกประหลาดไป

สิ่งที่แปลกประหลาด ที่ว่าเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตสิทธินิโกล แต่เวลาสันตสิทธินิโกล เวลาพูดกันออกมา ผู้ที่หลงไหลไป ผู้ที่เวลาใช้ปัญญาไปแล้วมันออกนอกกลุ่มออกไป ก็เลศมันจูงจุมกไป ก็เลศมันทำให้หัวใจออกไปเป็นโลกีย์ปัญญา เป็นเรื่องโลกๆ เรื่องโลกๆ เรื่องสิ่งที่ตัดหาความทะยานอยาก เรื่องสมุทัย สมุทัยคือความไม่เข้าใจ คือความหลง ถ้าความหลง ถ้าจิตใจมันเป็นไปตามนั้น มันก็ได้แต่ความหลงไหลอันนั้น ถ้าความหลงไหลอันนั้นมันเป็นอนิจจัง เพราะมันไม่จริงกับใจดวงนั้น มันไม่เป็นความจริงแท้กับใจดวงนั้น

ถ้าใจดวงนั้น ถ้าจิตสงบเข้ามา ถ้าจิตสงบเข้ามาแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม โดยตามความเป็นจริง วิปัสสนาไปมันเกิดมรรคญาณ มรรคญาณเกิดขึ้นมา แม้แต่ธรรมจักรเกิดขึ้น ปัญญาที่เกิดขึ้นที่การกระทำ เหมือนเราทำงาน เราทำงานใกล้เสร็จ ทำงานจะได้อยู่แล้ว แล้วมันไม่ได้ มันอยากได้ มันอยากเป็น พอเรามีการทำงาน การทำงานของเราเราทำได้ของเราขึ้นมา มันผิดมันถูกเราก็รู้เราก็เห็น แต่มันก็ยังผิดอยู่ นี่เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม นี่จิตใจมันจะเข้าด้ายเข้าเข็มขึ้นมา นี่มันจับพลัดจับผลูขึ้นมา มันอยากได้อะไรดี มันทำขึ้นมามันมีกำลังใจ สิ่งนี้มันเป็นเครื่องยืนยันกับใจว่าเราได้กระทำของเรา

นี่เวลาทางโลกเขาเสียสละกันเขายังเสียสละกันได้ยาก พอเสียสละแล้วเขาก็ฝึกหัด เขาชำนาญของเขา เวลาเรากวนาขึ้นมาจิตมันจะพัฒนาขึ้นไป สิ่งนี้มันไม่เอาอะไรเลย ครูบาอาจารย์ของเราเวลาปฏิบัติขึ้นมา เวลาปัญญามันหมุนขึ้นมาต้องอยู่คนเดียว ต้องอยู่คนเดียว อยู่กับใครไม่ได้เลย อยู่ไม่ได้มันเสียเวลา เวลาพูดคุยกับใครต้องแสดงสิ่งใดมันเสียเวลา จิตมันจะหมุนเข้ามาข้างใน จิตมันหมุนเข้ามาในใจของใจดวงนั้น ถ้ามันพิจารณาของมัน พิจารณาแยกแยะใจดวงนั้น เห็นใหม่ สิ่งที่มีการกระทำแบบนี้ นี่มันสร้างใจไป

เวลาว่าสองมือนี้สร้างโลกนะ สองมือสร้างโลกก็ได้ สองมือทำลายโลกก็ได้ สองมือสร้างชีวิตขึ้นมาให้มันคงก็ได้ สองมือนี้จะทำลายชีวิตของเราเองก็ได้ แต่ถ้าเวลาจิตใจของเราจะ กิเลส มันเข้ามา สมุทัยมันเจือเข้ามา สมุทัยมันเจือปนเข้ามาในใจ เห็นใหม่ เราจะสร้างคุณงามความดีของเรา เรามาปฏิบัติของเรา ทำไมมันล้มลุกคลุกคลาน ทำไมมันไม่ได้มรรคได้ผล เพราะมันไม่เป็นธรรม มันไม่เป็นธรรมนะ เราต้องแยกแยะไป นี่สองมือสร้างโลกก็ได้ สองมือทำลายโลกก็ได้

เวลาศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมา มันจะทำให้ดีขึ้นมาก็ได้ มันจะทำให้เราหลงไหลไปก็ได้ ถ้าเราขาดสติ เราขาดสติ เราขาดการทบทวน ขาดสติ เราขาดการพิจารณา เราพิจารณาสิ มันเป็นอย่างนี้หรือ? ถ้ามันเป็นอย่างนี้เราต้องตรวจสอบ ทำซ้ำ ผิดซ้ำๆ ถ้าผิดซ้ำขึ้นมา ผิดนะ ผิดคือทำผิด คือการกระทำ ไม่ใช่ความผิดพลาด นี่เราผิดซ้ำ กระบวนการซ้ำ พิจารณาซ้ำ ถ้าซ้ำเข้าไปมันพิสูจน์ตรวจสอบเข้าไป เห็นใหม่ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ให้จิตมันฝึกหัด มันมีความชำนาญของมัน

ถ้ามีความชำนาญของมัน ถ้าเป็นความจริงของมันขึ้นมา เห็นใหม่ เวลาความจริงก็คือความจริง ไม่มีใครสามารถไปฝืนความจริงนั้นได้ ถ้าจะคือถ้าจะ ความจริงคือความจริง ถ้าพิสูจน์ตรวจสอบแล้ว ถ้าเป็นความจริง ถ้ามันไม่เป็นความจริงมันปล่อยมา ตทั้งหมดมันปล่อยซ้ำๆๆ เข้าไป ความจริงพิสูจน์เข้าไป ถึงที่สุดความจริงสรุปเข้าไปแล้วมันจบแล้ว ถ้าเข้าสู่กระบวนการของความจริงมันจบแล้ว เวลามันจบมันขาด สมุจเฉทไปแล้วมันออกปุปกรรม มันเปลี่ยนแปลงไม่ได้

ถ้าสติปัญญามันสร้างคุณธรรมในหัวใจขึ้นมาถึงที่สุดแล้วงานมันจบนะ แต่งานทางโลกมันหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ นี่เวลาพูดถึงความขยันหมั่นเพียร เราก็ได้เห็นที่เราขยันหมั่นเพียร เรา

ขยันทางโลก การขยันหมั่นเพียร กิริยาของใจมันไม่หยุดนิ่งของมัน ถ้าเรามีสติปัญญา ความขยันหมั่นเพียรภายใน นี่ถ้าคนไม่เข้าใจ พระเขาทำอะไรกัน? นั่งอยู่เฉยๆ เดินไปเดินมามันทำไมมีเวลาว่างขนาดนั้น? แต่เวลาจิตมันหมุนอยู่ภายในนะ สิ่งที่ดินอยู่ นี่ข้างในมันสว่าง โพลงนะ มันมีกำลังของมัน มีการกระทำของมัน

นี่ความเป็นจริงอันนี้ที่มันเกิดขึ้น เวลาเราสร้างใจด้วยสติด้วยปัญญาของเรา สองมือสร้างโลก สิ่งสร้างโลก นี่โลกชื่นชมกันใจ แต่เวลาเราจะสร้างหัวใจของเรา ถ้าธรรมะชื่นชมนะ ถ้าธรรมะชื่นชม สัจจะความจริงอันนี้มันก็เป็นสัจจะความจริงอันนี้ แล้วจิตใจมันอึดเต็มของมัน มันมีถึงเพียงพอแล้วมันไม่ต้องการสิ่งใดเลย เห็นไหม เราต้องอาศัยสิ่งต่างๆ เพื่อดำรงชีวิต แต่จิตใจถ้ามันอึดเต็มของมันแล้วมันไม่ต้องการสิ่งใดเลย มันถึงไม่เกี่ยวข้องกับใครเลย มันอยู่ของมัน โดยธรรมชาติของมัน เรียกว่าธรรมชาติคุณ เอวัง